

בס"ד. ש"פ פינחס, כ"א תמוז, ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

ברוך הגומל לחייבים טובות שגמלני טובי. הנה בברכה זו פתח כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל השמחה והגאולה, את המאמר דש"פ פינחס (לאחרי שעלה לתורה ובירך ברכת הגומל), בעת הקידוש² [שזהו המאמר הב', היותר ארוך, נוסף על המאמר ד"ה ברוך הגומל הא', שאמר ביום ד' י"ג תמוז³, אחרי קבלו תעודת החופש, ולפנ"ז, המאמר ד"ה הוי' לי בעוזרי שאמר ביום ג' י"ב תמוז⁴, כשנתבשר שחופשה ניתנה לו⁵], ולאחרי כן, בסעודת ש"ק בסעודת הודאה⁶ אמר המאמר ד"ה שאו ידיכם קודש⁷ (כפי שנדפסו ד' מאמרים אלו בקונטרס חג הגאולה⁸), ובודאי שגם סדר המאמרים הוא בתכלית הדייק⁹, שהרי גם סדר בתורה הוא תורה¹⁰. ומדייק בעל הגאולה במאמר ד"ה ברוך הגומל, דצריך להבין, למה נשתנה נוסח זה מברכת הנסים, דבברכת הנסים אומר ברוך שעשה לי נס, ואינו מזכיר בברכתו חובה לעצמו, והיינו שימצא חוב בעצמו אשר בעבורו עמד ר"ל בסכנה, והוא בעצמו מודה שהי' חייב בדבר הסכנה ח"ו, אלא שהקב"ה עשה לו נס, משא"כ בברכה זו אומר הגומל לחייבים טובות, שמזכיר חוב לעצמו, והוא בעצמו מודה שהוא החייב בזה, אלא שזהו מחסדי הוי' ודרכי הוי' שהוא ית' גומל גם לחייבים טובות.

(ב) **ויובן** בהקדם מה שמדייק במאמר ד"ה שאו ידיכם קודש, דצריך להבין, הלא כל ברכה הוא משם הוי', וכמ"ש¹¹ יברכך הוי' מציון כו', וכתיב¹² יברכך הוי', יאר הוי', ישא הוי', וא"כ, מהו"ע וברכו

-
1) רמב"ם הלי' ברכות פ"י ה"ח. טושו"ע אור"ח ר"ס ריט. סידור אדה"ז.	6) ראה ספר השיחות תרפ"ז ע' 173. רשימת "המאסר והחופש" שם.
2) סה"מ קונטרסים ח"א קפד, ב ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' ריא ואילך.	7) סה"מ קונטרסים שם קפח, א ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' ריז ואילך.
3) סה"מ קונטרסים שם קפג, א ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' רח ואילך.	8) סה"מ קונטרסים שם קעד, א ואילך. 9) ראה גם לקו"ש חכ"ח ע' 149 ואילך.
4) סה"מ קונטרסים שם קעט, א ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' רא ואילך.	10) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 629 הערה ד"ה "סדר אין תורה".
5) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' סו. רשימת "המאסר והחופש" — סה"מ קונטרסים שם קעה, א.	11) תהלים קלד, ג.
	12) נשא ו, כד ואילך.

את הוי', שצריכים לברך את שם הוי'. ומבאר בזה, דע"י העבודה להיות שאו ידיכם [וכפי שמבאר בסיום המאמר, דעיקר העבודה הוא להעלות את הידים שהם המדות] במדריגת קדש, דקדש היא מלה בגרמ"י¹³ [שהוא בחי' חכמה]¹⁴, הנה עי"ז וברכו את הוי', להמשיך תוס' אור והגילוי בשם הוי' דלתתא [וכפי שמבאר בסיום המאמר, שברכו את הוי' היינו שיהי' גילוי שם הוי' בעולם, שע"י נמשך תוס' אור בשם הוי'. וי"ל בדא"פ, שזהו ע"ד מ"ש¹⁵ ואמת הוי' לעולם, היינו, שע"י ההמשכה והגילוי לעולם, נמשך ומתגלה אמת הוי', שזהו"ע הוי' דלעילא¹⁶, שזהו תוס' אור בשם הוי' דלתתא], ואז יברכך הוי' דלעילא¹⁷, והברכה היא מציון, שהיא [ובסיום המאמר: שמתגלה] נקודת הנשמה (בחי' יחידה), אשר אז תושלם הכוונה האמיתית דעושה שמים וארץ כו' [ובסיום המאמר: ונשלם על ידו הכוונה העליונה שיהי' גילוי אור בעולם].

ג) **ויש** לבאר תחילה הענין דשם הוי', שעז"נ וברכו את הוי'. והענין בזה, דהנה ידוע שיש ב' אופני הנהגה¹⁸, הנהגה טבעית, שהיא מצד שם אלקים, בגימטריא הטבע¹⁹, והנהגה נסית, שהיא מצד שם הוי', מלשון הי' הוה ויהי' כאחד²⁰, למעלה מענין הזמן (גדר העולם). ובזה נכלל גם הוי' דלתתא (שגם הוא נקרא הוי', מלשון הי' הוה ויהי'), דיש לומר, שזהו מה שנמשך משם הוי' (הנהגה נסית) בשם אלקים (הנהגה טבעית), ע"ד מארז"ל²¹ בתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, שנאמר²² בראשית ברא אלקים, ראה שאין העולם מתקיים, שיתף עמו מדת הרחמים, שנאמר²³ ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים, וכמבואר בשער היחוד והאמונה²⁴ בענין שיתף עמו מדת הרחמים, שהו"ע

ראשית חכמה שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל
 (קכא, ב). של"ה פט, א. קפט, א. שח, ב.
 תניא שעהיוה"א רפ"ו. לקר"ת פ' ראה כב,
 סע"ב ואילך.
 (20) זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער
 א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיוה"א
 פ"ז (פב, א).
 (21) פרש"י בראשית א, א (ד"ה ברא
 אלקים). וראה פסיקתא רבתי פרשה מ (בחודש
 השביעי), ב.
 (22) בראשית שם.
 (23) שם ב, ד.
 (24) רפ"ה.

13) זח"ג צד, ב.
 14) ראה תו"א מקץ מ, ד. ובכ"מ.
 15) תהלים קיז, א.
 16) ראה המשך תרס"ו (בהוצאה החדשה)
 ע' רצא ואילך.
 17) ברשימה נוספת: שבכדי שיומשך הוי'
 דלתתא למטה, צ"ל תוס' אור בהוי' דלתתא
 מהוי' דלעילא, ועי"ז נמשך הוי' דלתתא
 למטה.
 18) ראה סה"מ תרע"ח ע' פו ואילך.
 תרח"ץ ע' קסב ואילך. ד"ה פתח אליהו
 תשט"ו (תו"מ סה"מ כסלו ע' ק ואילך).
 19) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב.

התגלות אלקות ע"י צדיקים ואותות ומופתים שבתורה. ובכללות ענין התומ"צ הרי זה כללות החילוק שבין מצוות לתורה, שבמצוות יש מהם שתלויים בזמן ומקום, משא"כ התורה היא למעלה מזמן ומקום, כמארז"ל²⁵ כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה, גם אם אינו כהן, ונמצא בחוץ לארץ כו'²⁶. ובכללות העבודה הרי זה החילוק שבין העבודה דבכל לבכך ובכל נפשך²⁷, שהיא עבודה שע"פ טו"ד (בדוגמת הנהגה טבעית), לעבודה דבכל מאדך²⁷ (בדוגמת הנהגה נסית).

ועז"נ וברכו את הוי', שזהו כללות ענין העבודה, לפעול שיהי' גילוי שם הוי' בעולם, והיינו, שהעולם מצד עצמו הוא משם אלקים (בגימטריא הטבע, כנ"ל) שמעלים ומסתיר על שם הוי', וזהו שעולם הוא מלשון העלם²⁸ (והסתר), שמעלים ומסתיר על אלקות, והעבודה היא לברר את ניצוצות הקדושה שנפלו בעיני העולם, ולהעלותם למקורם ושרשם כו', שעיי"ז מסירים את ההעלם וההסתר שמצד שם אלקים, ופועלים ששם הוי' (דלתתא) יאיר בגילוי למטה.

ד) ועיי"ז שפועלים גילוי שם הוי' בעולם, נעשה תוס' אור בשם הוי' כו'. והענין בזה, דהנה נת"ל (במאמר שלפנ"ז²⁹), שתכלית הכוונה היא שתהי' עבודת הבירורים למטה דוקא, שזהו"ע עפר יעקב. וזהו גם מ"ש (בקאפיטל של בעל השמחה והגאולה) אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב³⁰, ופירשו רז"ל³¹ אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות, שהחילוק ביניהם הוא, שלימוד התורה בביהמ"ד יכול להיות בהשקו"ט בלבד, ללא מסקנת ההלכה, וגם כאשר באים למסקנת ההלכה, הרי זה יכול להיות באופן שאלו ואלו דברי אלקים חיים³², משא"כ שערים המצויינים בהלכה הו"ע הפס"ד וההלכה למעשה בפועל, וכמבואר בהמשך תרס"ו³³ שזהו כאשר הלימוד הוא ביראת שמים, ומתוך מסירה ונתינה כו' לכוין לאמיתתה של תורה, בידעו שזהו ענין שנוגע למעשה בפועל. וטעם הדבר, לפי שהעבודה במעשה בפועל בענין הבירורים כו' היא תכלית כוונת הבריאה, כמאמר רז"ל³⁴

25) ראה מנחות קי, א. בחיי ס"פ ויקהל. צו ז, לו. שו"ע אדה"ז או"ח מהד"ת ס"א ס"ט.
26) ראה לקו"ת במדבר יג, א.
27) ואתחנן ו, ה. וראה סה"מ תש"ט ע' 189 ואילך. ובכ"מ.
28) לקו"ת שלח לו, ד.
29) ד"ה מי מנה דיי"ב תמוז פ"ט (לעיל ע' 148 ואילך).
30) תהלים פז, ב.
31) ברכות ח, א.
32) עירובין יג, ב.
33) ע' תקטו ואילך. ס"ע תקנג ואילך.
34) שבת פח, א (ובפרש"י).

מאי דכתיב³⁵ ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, ה"א יתירה למה לי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין כו' (והיינו, שויהי ערב ויהי בקר של גמר בראשית תלוי ביום הששי, הששי המיוחד במקום אחר, והוא ששי בסיון, שנתנה בו תורה), ולכאורה, הרי גם קודם מ"ת הי' אברהם זקן ויושב בישיבה, וכן יצחק ויעקב, ומימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם כו'³⁶, אך הענין הוא, שאצל האבות היתה עבודה רוחנית, ואילו במ"ת נתחדש שתהי' פעולת התורה בגשמיות העולם דוקא, שזוהי תכלית כוונת הבריאה. וכיון שתכלית הכוונה היא עבודת הבריורים למטה דוקא, לכן נעשה עי"ז עליו והוספה כו', וכמארז"ל³⁷ לא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, ועד שפועלים שגם עפר יעקב יהי' באופן שלמעלה ממספר (מי מנה עפר יעקב).

ה) אמנם כדי שהעבודה בענין הבריורים והמשכת האור למטה (שזוה"ע וברכו את הוי') תהי' כדבעי, צ"ל תחילה הענין דשאו ידיכם קודש, שזוה"ע דנטילת ידיים כו', וענינו בעבודה, שידים מורה על כללות ענין המעשה בפועל שעיקרו ע"י הידים, וענין נט"י הוא שהמעשה יהי' באופן של טהרה כו', ולדוגמא, שלא תהי' באופן של מצוה הבאה בעבירה וכיו"ב, וכמארז"ל³⁸ בנוגע לת"ח, שלא יהי' במעמד ומצב דסנו שומעני' (שיוצאין עליו שמועות רעות), ודוקא אז נעשית המצוה בשלימותה, ופועלת הענין דברכו את הוי' כו'.

ויש לומר, שזהו הטעם לכך שלפני המאמר ד"ה שאו ידיכם קודש, אמר בעל השמחה והגאולה המאמר ד"ה ברוך הגומל לחייבים טובות³⁹, שבו נתבאר הענין דארבעה צריכים להודות³⁹, חולה שנתרפא, וחבוש שיצא מבית האסורים, יורדי הים כשעלו, והולכי דרכים כשיגיעו לישוב, וסימנך⁴⁰, וכל החיי"ם⁴¹, חולה יסורים ים מדבר, יודוך סלה⁴¹, ומבאר ענינם בעבודת ה'⁴², שיש מי שהוא חולה ר"ל, דענין החולי הוא שנתטמטם מוחו ולבו, או שהוא חבוש בבית האסורים אשר ח"ו הרע

(35) בראשית א, לא.

(36) יומא כח, ב.

(37) פסחים פז, ב.

(38) מו"ק יז, א (ובפרש"י).

סדר ברכת הנהנין לאדה"ז פי"ג ס"ב.

(40) טושו"ע שם.

(41) תפלת העמידה.

(42) סה"מ קונטרסים שם קפז, ב. סה"מ

(39) ברכות נד, ב. טושו"ע שבהערה 1. תרפ"ז ע' רטז.

מתגבר על הטוב, כמ"ש⁴³ רשע (היצה"ר) מכתיר את הצדיק (יצ"ט), או יורד בים בריבוי בלבולים של עניני עולם נכידוע בפירוש הכתוב⁴⁴ מים רבים גו', שקאי על טרדות הפרנסה והמחשבות שבעניני עוה"ז כו'⁴⁵, ואף שעז"נ⁴⁴ מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, שקאי על האהבה המסותרת שיש בכל נפש מישראל כו', שלכן הנה גם אחר התלבשותה בגוף הגשמי לעסוק בענינים גשמיים שהן הנקראים מים רבים, לא יוכלו לכבותה מלהיות תמיד בבחי' אהבה ותשוקה נפלאה לעלות וליכלל למעלה כו'⁴⁵, מ"מ, הרי בינתיים נמצא במעמד ומצב שישנם מים רבים המבלבלים כו', או שהוא הולך במדבר היינו שנמסר ר"ל לגשמי העולם וחומריותו (וי"ל שהיסוד לזה הוא מ"ש בתורה אור בדרושי מגלת אסתר⁴⁶, שמדבר קאי על הדברים הגשמיים אשר לא לה' המה, שהם דומים למקום מדבר ושממה כו'). והיינו, שכדי שעבודתו תהי' כדבעי למהוי, צריך לפעול בעצמו שלא יהי' במעמד ומצב הנ"ל, שזהו מעמד ומצב דחייבים כו', וכפי שמבאר במאמר, שכל ישראל מחוייבים בלימוד התורה ובקיום המצוות, ואם מצד איזה סיבה לא קיים זה, הלא הוא האשם בזה כו'. אך על זה ממשיך במאמר, אמנם כתיב⁴⁷ וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, ובחסדי א"ל עליון מתעורר רוח ממרום, וכמ"ש⁴⁸ כי יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו [שופטי לשון רבים, יצ"ט ויצה"ר, שזוהי מדריגת הבינוני, שיש לו גם יצה"ר שהוא כמו שופט ודיין האומר דעתו במשפט, וכך היצה"ר אומר דעתו בחלל השמאלי שבלב כו', אבל מיד חולק עליו השופט השני שהוא הנפש האלקית שבמוח כו', והלכה כדברי המכריע⁴⁹ הוא הקב"ה העוזרו להיצר טוב, כמארז"ל⁵⁰ אלמלא הקב"ה עוזרו כו'⁵¹], ומתעורר בתשובה, הנה אז צדיק⁵² מצרה נחלץ כו'.

וכ"ז בא לאחרי ההקדמה במאמר הראשון ד"ה הוי' לי בעוזרי⁴⁴, שצריך לידע האמת אשר אין עוד מלבדו⁵³, ורק הוא לבדו הוא ית' הבורא מהווה ומחי' את האדם ועוזר לו בכל אשר לו, וכמ"ש הרמב"ם⁵⁴ יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת

(49) לשון הש"ס — שבת לט, א.

(50) קדושין ל, ב.

(51) תניא פי"ג.

(52) משלי יא, ח.

(53) ואתחנן ד, לה.

(54) ריש הלי' יסוה"ת.

(43) חבקוק א, ד.

(44) שה"ש ח, ז.

(45) תו"א ר"פ נח (ח, ג). ובכ"מ.

(46) צד, א.

(47) שמואל"ב יד, יד.

(48) תהלים קט, לא.

המצאו, דד' תיבות אלו, יסוד היסודות ועמוד החכמות, הם ר"ת הוי"י⁵⁵, דבאמת הנה שם הוי"ו הוא המהוה, ורק שההתהוות בפועל היא ע"י שם אלקים כו' (עכ"ל). וזהו גם מה שכללות העבודה היא להמשיך ולגלות בעולם שם הוי"ו, וברכו את הוי"ו, והיינו, לגלות שהמציאות האמיתית של היש הנברא היא היש האמיתי⁵⁶, ועד שבעולם יהי נראה בגילוי (לא היש הנברא, אלא) היש האמיתי.

ו) **והנה** כל האמור לעיל שייך לעבודת כאו"א מישראל, וכפי שמביא בסיום המאמר ד"ה ברוך הגומל⁴² (בהמשך לענין ההתעוררות בתשובה שאז צדיק מצרה נחלץ) מ"ש⁵⁷ ועמך כולם צדיקים, ומבאר, שכאו"א מישראל הרי נשמתו היא חלק אלקה ממעל⁵⁸, וזהו משביעין אותו⁵⁹, דבכל נשמה ונשמה הרי יש בה השובע במה לנצח את היצה"ר ולהתגבר עליו. ויומתק יותר ע"פ המבואר בקיצורים והערות לתניא⁶⁰ בענין משביעין אותו, שהשובע עצמה היא השובע והנתינת כח לעבודה, כידוע בענין משביעים לקיים את המצוות⁶¹, והיינו, שכאשר ישנו מעמד ומצב שיש קושי בקיום התומ"צ באופן העבודה שע"פ טו"ד, אזי צ"ל ענין השבועה, שעל ידה נמשך כח לעבודה באופן שלמעלה מטו"ד, והיינו לפי שענין השבועה הוא מבחי' נעלית ביותר, כידוע בענין בי נשבעת⁶², שזהו בחי' העצמות שלמעלה משם הוי"ו ושם אלקים (שלכן לא נזכר שום תואר כו'), ולכן יכול להיות עי"ז החיבור וההמשכה דשם הוי"ו בשם אלקים, שיהי' המשכת וגילוי שם הוי"ו בעולם.

וזוהו גם מה שמבאר בד"ה שאו ידיכם קודש⁶³, כפי' המשך הכתוב יברכך הוי"ו מציון, שהברכה היא מציון שהיא נקודת הנשמה, בחי' יחידה, שבחי' זו היא למעלה מטו"ד (ע"ד ענין השבועה⁶⁴), וממנה נמשך הכח שתהי' העבודה באופן ששום דבר לא יוכל להשפיע ולפעול שינוי ח"ו, ע"ד אני הוי"ו לא שנית⁶⁵. והרי גם ענין זה שייך לכאו"א מישראל,

61 ראה נדרים ח, א. תמורה ג, ב.
62 וירא כב, טז. ישעי' מה, כג. וראה קיצורים והערות שם ס"ע נב ואילך.
63 סה"מ קונטרסים שם קצ, ב. סה"מ תרפ"ז ס"ע רכא.
64 ראה קיצורים והערות לתניא ע' נב. ע' קעח. סה"מ תר"ס ע' קמג.
65 מלאכי ג, ו.

55 סדר הדורות ד"א תתקכ"ז. שם הגדולים להחיד"א מע' רמב"ם. וראה גם "פירוש" לרמב"ם שם.
56 ראה ביאורי הזהר לארמו"ר האמצעי בשלח מג, ג.
57 ישעי' ס, כא. סנהדרין ר"פ חלק.
58 תניא רפ"ב.
59 נדה ל, ב. תניא פ"א.
60 ע' מח ואילך. ע' נו ואילך.

כמ"ש בסיום המאמר ד"ה ברוך הגומל, דהנה כתיב⁶⁵ אני הוי' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם, פי"66, דהנביא מתמה ואומר לישראל, הלא אתם רואים כי הוא ית' אינו משתנה כו', וא"כ, למה אתם בני יעקב לא כליתם, מדוע אין אתם נמשכים אחרי התומ"צ בכלות הנפש. והיינו, שגם כאשר מדובר אודות נשמות נמוכות, שלכן נקראים בשם יעקב, מלשון עקב, הנה גם בנוגע אליהם מתמה הנביא מדוע אינם באים למעמד ומצב דכלות הנפש, והיינו, לפי שגם הם שייכים לענין זה מצד בחי' היחידה שבנפשם, וביכלתם להמשיך בחי' היחידה שתהי' בגילוי בכל כחות הנפש.

ז) **ומסיים** בכתוב, יברכך הוי' מציון עושה שמים וארץ, שע"ז נשלמת הכוונה האמיתית דעושה שמים וארץ, כפי שמבאר במאמר, שיהי' קיומם של שמים וארץ ע"י קיום התורה ומצוות שע"פ עבודה שבלב, דאז הוא שלימות הג' עמודים דתורה מצוות ועבודה אשר עליהם העולם עומד⁶⁷. ועד להשלימות דלעת"ל, שאז הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה⁶⁸ (ברוחניות, ומזה משתלשל ונמשך גם בגשמיות), ובאופן כזה נעשה גם אצל בני"י, כמ"ש⁶⁹ כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני גו' כן יעמוד זרעכם ושמכם, שהו"ע העלי' עד לבחי' פנימיות עתיק (לפני דייקא)⁷⁰. וזהו גם שלימות הענין דשאו ידיכם קודש, שהו"ע העלאת המדות, עד לעלי' דבחי' ז"א (מדות) בעתיק. וכן תהי' לנו, בביאת המשיח, בקרוב ממש.

69) שם סו, כב.

70) לקר"ת שה"ש נא, סע"ג.

66) ראה תו"א יתרו סז, א.

67) אבות פ"א מ"ב.

68) ישע"י סה, יז.